

3. neděle postní - Cyklus A

Tato postní neděle je okamžikem, kdy se církev modlí za katechumeny při tzv. skrutiniích, tedy modlitbě za jejich vysvobození od moci Zla a za Boží pomoc pro odevzdání se Kristu. Ke katechumenům se připojují i ostatní farníci a modlíme se za své plné odevzdání Bohu.

VSTUPNÍ ANTIFONA

Stále upírám oči na Hospodina, vždyť on mé nohy vysvobodí z léčky. Obrát se ke mně a smiluj se nade mnou, vždyť já jsem tak sám a tak ubohý!

VSTUPNÍ MODLITBA

Bože, studnice milosrdenství a dobroty, ty nám dáváš příležitost, abychom svou hříšnost léčili modlitbou, postem a štědrostí; pohleď, jak ve svědomí cítíme svou vinu a pokorně se z ní vyznáváme, ukaž na nás své veliké slitování, odpusť nám a pozvedni nás k sobě. Prosíme o to skrze tvého Syna...

1. ČTENÍ

Izrael vyšel z egyptského otroctví. Je na poušti (před r. 1200 př. Kr.), ale lidé stále pochybují, zda je Bůh dokáže zachránit, i když zakusili mocné vítězství nad Egyptany v Rákosovém moři. Bůh jejich nouzi řeší a bude řešit i dále! Zanedlouho jim Bůh nabídne svoji smlouvu.

Ex 17,3-7

Lid žíznil po vodě a reptal proti Mojžíšovi. Řekli: „Pročpak jsi nás vyvedl z Egypta? Abys zahubil nás, naše děti a náš dobytek žízní?“ Mojžíš volal k Hospodinu: „Co mám dělat s tímto lidem? Ještě trochu a ukamenují mě!“

Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vyjdi před lid v doprovodu několika starců z Izraele, vezmi si do ruky hůl, kterou jsi udeřil do Nilu, a jdi! Hle, já tam budu stát před tebou na Chorebu, udeříš do skály, vytryskne z ní voda a lid se napije.“

Mojžíš tak udělal před očima izraelských starců. Nazval pak jméno toho místa Massa a Meriba kvůli hádce izraelských synů a kvůli tomu, že pokoušeli Hospodina tím, že říkali: „Je Hospodin uprostřed nás, nebo ne?“

ŽALM 95

Žalm reflektuje události prvního čtení – nevěrnost Izraele a pochybnosti ve víře. Reaguje vyznáním víry a distancováním se od postoje pochybovače.

Odpověď: Kéž byste dnes uposlechli jeho hlasu: „Nezatvrzujte svá srdce!“

Pojďme, jásejme Hospodinu, – oslavujme Skálu své spásy, – předstupme před něho s chvalozpěvy – a písněmi mu zajásejme!

Pojďme, padněme, klaňme se, – poklekněme před svým tvůrcem, Hospodinem! – Neboť on je náš Bůh – a my jsme lid, který pase, stádce vedené jeho rukou.

Kéž byste dnes uposlechli jeho hlasu: – „Nezatvrzujte svá srdce jako v Meribě, – jako tehdy v Masse na poušti, – kde mě dráždili vaši otcové, – zkoušeli mě, ač viděli mé činy.“

2. ČTENÍ

List Římanům systematicky vysvětluje důsledky Ježíšovy oběti. Klíčový je pojem ospravedlnění z víry. Míní se tím možnost přistoupit před Boha, i když nejsme součástí Izraele, a tedy jsme ani nezachovávali přesně Tóru. Toto ospravedlnění však není naší zásluhou či schopností, ale Božím darem!

Řím 5,1-2.5-8

Bratři! Jestliže jsme ospravedlněni na základě víry, žijeme v pokoji s Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista. Skrze něho totiž máme vírou přístup k této milosti a pevně v ní stojíme. Naše chloubka je také v tom, že máme naději dosáhnout slávy u Boha.

Naděje však neklame, protože Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha svatého, který nám byl dán.

Kristus přece v ten čas, když jsme ještě byli slabí, zemřel za bezbožníky. Vždyť sotva kdo položí život za spravedlivého – možná, že se někdo umřít odhodlá za toho, kdo je mu milý. Ale Bůh dokazuje svou lásku k nám tím, že Kristus umřel za nás, když jsme ještě byli hříšníky.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM

Pane, ty jsi skutečně Spasitel světa; dej mi živou vodu, abych už nežíznila.

EVANGELIUM

Na pozadí jednoduché zápletky otevírá evangelista diskusi, která postupně odhaluje podstatu křtu, podmínky jeho udělení a proces obrácení. Zmínění Samaritáni se od Židů oddělili snad v 8. stol. př. Kr. Jejich potomci vyznávali stejně jako Židé Hospodina, Tóru (Zákon), ale neuznávali Jeruzalémský chrám, jeho kněze ani judského krále.

Jan 4,5-42

Ježíš přišel k samařskému městu zvanému Sychar, blízko pole, které kdysi odkázal Jakub svému synu Josefovi. Tam byla Jakubova studna. Ježíš, unavený chůzí, posadil se – tak jak byl – u té studny. Bylo kolem poledne.

Tu přišla jedna samařská žena navážit vodu. Ježíš jí řekl: „Dej mi napít.“ – Jeho učedníci totiž odešli do města, aby koupili něco k jídlu.

Samařská žena mu odpověděla: „Jak to? Ty, Žid, žádáš o napití mne, Samaritánku?“ Židé se totiž se Samaritány nestýkají.

Ježíš jí na to řekl: „Kdybys znala Boží dar a věděla, kdo ti říká: ‘Dej mi napít’, spíše bys ty poprosila jeho, aby ti dal živou vodu.“

Žena mu namítla: „Pane, vždyť ani nemáš vědro, a studna je hluboká. Odkud tedy chceš vzít tu živou vodu? Jsi snad větší než náš praotec Jakub, který nám dal tuto studnu a sám z ní pil i jeho synové a jeho stáda?“ Ježíš jí odpověděl: „Každý, kdo se napije této vody, bude zase žíznit. Kdo se však napije vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky, ale voda, kterou mu dám já, stane se v něm pramenem vody tryskající do života věčného.“

Žena mu řekla: „Pane, dej mi tu vodu, abych už nikdy neměla žízeň a nemusela sem chodit čerpat.“

Ježíš jí řekl: „Jdi, zavolej svého muže a zase přijď sem.“

Žena mu odpověděla: „Nemám muže.“

Ježíš jí na to řekl: „Správně jsi odpověděla: ‘Nemám muže’; pět mužů už jsi měla, a ten, kterého máš teď, není tvůj muž. To jsi mluvila pravdu.“

Žena mu řekla: „Pane, vidím, že jsi prorok. Naši předkové uctívali Boha tady na té hoře, a vy říkáte: ‘Jen v Jeruzalémě je to místo, kde se má Bůh uctívat.’“

Ježíš jí odpověděl: „Věř mi, ženo, nastává hodina, kdy nebudete uctívat Otce ani na této hoře, ani v Jeruzalémě. Vy uctíváte, co neznáte, my uctíváme, co známe, protože spása je ze Židů. Ale nastává hodina – ano, už je tady – kdy opravdoví Boží ctitelé budou Otce uctívat v duchu a v pravdě. Vždyť Otec si vyžaduje takové své ctitele. Bůh je duch, a kdo ho uctívají, mají ho uctívat v duchu a v pravdě.“

Žena mu řekla: „Vím, že má přijít Mesiáš, nazvaný Kristus. Ten, až přijde, oznámí nám všechno.“

Na to jí řekl Ježíš: „Já jsem to, který s tebou mluvím.“

Právě tehdy se vrátili jeho učedníci a divili se, že mluví se ženou. Přesto však se nikdo nezeptal: „Co jí chceš?“ nebo „Proč s ní mluvíš?“ Žena tam nechala svůj džbán, odešla do města a řekla lidem: „Pojďte se podívat na člověka, který mi řekl všechno, co jsem udělala. Snad je to Mesiáš?“ Vyšli tedy z města a šli k němu.

Mezitím ho učedníci prosili: „Mistře, najez se!“

On jim však řekl: „Já mám k jídlu pokrm, který vy neznáte.“

Učedníci se mezi sebou ptali: „Přinesl mu někdo něco jíst?“

Ježíš jim řekl: „Mým pokrmem je plnit vůli toho, který mě poslal, a dokonat jeho dílo. Říkáte přece: ‘Ještě čtyři měsíce, a nastanou žně.’ Hle, říkám vám: Zvedněte oči a podívejte se na pole: jsou už bílá ke žnám. Ten, kdo žne, už dostává svou mzdu a shromažďuje úrodu pro věčný život, takže se raduje zároveň rozsévač i žnec. V tom je totiž pravdivé přísloví: ‘Jiný rozsévá a jiný sklízí.’ Já jsem vás poslal sklízet, na čem jste nepracovali. Jiní pracovali, a vy sklízíte plody jejich práce.“

Mnoho Samaritánů z toho města v něj uvěřilo pro řeč té ženy, která svědčila: „Řekl mi všechno, co jsem udělala.“ Když tedy ti Samaritáni k němu přišli, prosili ho, aby u nich zůstal. Zůstal tam dva dny. A ještě mnohem více jich v něj uvěřilo pro jeho řeč. Té ženě pak říkali: „Věříme už nejen proto, žes nám to pověděla, vždyť sami jsme ho slyšeli a víme, že je to skutečně Spasitel světa.“

ANTIFONA K PŘIJÍMÁNÍ

Kdo se napije vody, kterou mu dám, praví Pán, stane se v něm pramenem vody, tryskající do života věčného.

MODLITBA PO PŘIJÍMÁNÍ

Bože, ty nás živíš už na zemi nebeským chlebem, a dáváš nám tak už nyní podíl na tom, co je dosud skryté našim očím; prosíme tě: dej, ať se v nás působením této svátosti plně rozvíjí tvůj božský život. Skrze Krista, našeho Pána.

K ZAMYŠLENÍ

Bůh říká i dnes: „Dej mi napít!“ Jak fascinující obraz dialogu Stvořitele a stvoření. Žena netuší, s kým mluví... Jak to, že stvoření netuší, že mluví se svým Tvůrcem? A je myslitelný takový dialog Boha a člověka? Ale ano, Bůh nás pozval, abychom odpověděli na jeho volání, zřekli se zla, a tak „utišil“ i žízeň lásky, se kterou nám vtiskl život.

“Kdybys znala Boží dar...” - homilie Angela Scarana
(<https://www.pastorace.cz/Kazani/3-nedele-postni-kdybys-znala-bozi-dar>)

K 1. čtení:

"Je Hospodin uprostřed nás, nebo ne?" - touto otázkou Izraelité zapochybovali o tom, zda je Bůh skutečně na jejich straně a pečuje o ně. Reptání proti Mojžíšovi bylo zároveň namířeno proti Bohu: vyjádřili vlastně svoji nespokojenost s Bohem. Motiv reptání je častý v Exodu (Ex 15,24; 16,2): na jeho pozadí se může prokázat stále nová Boží přítomnost, která přináší záchranu. Na pozadí lidské nevíry a nevěrnosti se tak ukazuje Boží věrnost.

Izraelité reptali proti Mojžíšovi: příslušné hebrejské sloveso se dá přeložit také "byli nespokojení, vedli spor" (slovo Meriba pochází ze stejného kořene, znamená "místo sporu, nespokojenosti"). Nedostatek vody byl podnětem k tomu, aby izraelský lid reptal, že byl vysvobozen z egyptského otroctví! Boží dar svobody se jim stal břemenem!

Hospodin se opět postará o potřebu svého lidu. A Izrael opět nečeká, až Bůh naplní tuto potřebu, ba dokonce ani nedoufá, že by přišel na pomoc (viz v. 3). Spíš zaútočí na Boha tím, že útočí na Mojžíše. Jejich útok se na první pohled zdá nevinný: domáhají se jen nepostradatelné vody. Ve skutečnosti však pochybují o Boží věrnosti, o jeho prozřetelnosti: uvádějí v pochyb samotnou Boží přítomnost uprostřed lidu, tj. jeho blízkost (v. 7). Nepochybují o Boží existenci, ale o tom, zda Bůh je na jejich

straně, zda je jim blízko: proto pokouší Hospodina, tj. chtějí vyzkoušet, zda pomůže, nebo ne (název Massa pochází z kořene zkoušet, vyzkoušet). Upřeli se na něco nižšího (vodu), aby zpochybnili něco důležitějšího: samotného Hospodina. Bůh se znovu sklání k Izraeli, i přes jeho nedůvěru, a to bez výčitek! Nezasáhne přímo, ale prostřednictvím Mojžíše, jenž má udeřit do skály holí, kterou udeřil do Nilu (vyjadřuje se tak spojitost s vysvobozením z Egypta). Nad skálou stojí Hospodin - tím se obrazně dosvědčuje, že úder holí nepůsobí magicky, ale díky Božímu působení. Ze skály vytryskne voda, která může napojit lid a zachránit jim život.

Tato událost je obrazem mnohem hlubšího tajemství Božího jednání: on může nechat vyvěrat vodu (tj. život) na poušti čili na místě pustém a bez života.

V tomto čtení se objevuje několik motivů postního doby: kráčení pouští po vysvobození z Egypta (vysvobození z Egypta je předobrazem Velikonoc), hledání vody (symbolizující život, viz evangelium).

K 2. čtení:

Pátou kapitolou začíná druhá velká část listu Římanům (5,1-8,39). Tato nová část je spojena s předchozí pomocí spojky "tedy": Pavel chce nyní vyvodit důsledky života víry, ospravedlnění (o tom zevrubně pojednal v kapitolách 1-4). Je nápadná také změna tónu v těchto verších: apoštol mluví jako ten, kdo je šťastný a plný radosti. Přestože už nyní může zakoušet plody ospravedlnění (pokoj, přístup k Bohu, lásku Ducha, naději), očekává ještě něco většího: život ve slávě (5,2). Pavel tím naznačuje ono napětí "už, a ještě ne", které bude podrobněji rozebírat v kap. 6-8. Perikopa 5,1-11 tak koresponduje s kap. 6-8: dalšími společnými tématy jsou především hřích a milost, smrt a život.

Výklad jednotlivých veršů

1. Ospravedlnění se dá opsat jako přijetí u Boha, vztah přátelství s Bohem (tak jako ospravedlněný Abrahám se stal Božím přítelem). Do tohoto nového stavu se může vstoupit jedině vírou, která vlastně přijímá dar spásy, dar přátelství nabízený Bohem. V tomto verši se tou vírou má chápat úkon zásadního uvěření. Prvním plodem ospravedlnění je pokoj, tzn. pokojný, přátelský vztah s Bohem: už nejsme totiž jeho nepřátelé (jimi jsme byli před přijetím Krista, v.10: "jestliže jsme my, Boží nepřátelé, byli s Bohem smířeni smrtí jeho Syna").

2. Jakožto přátelé můžeme mít k Bohu blízký, důvěrný vztah: můžeme přistoupit před jeho tvář, jeho velebnost. Slovo "přístup" evokuje jak milostivé přijetí u krále, tak vstup do svatyně, kde přebývá Boží přítomnost. V této milosti ospravedlnění pevně "stojíme": v řečtině je toto sloveso vyjádřeno tvarem perfekta, který označuje děj započatý v minulosti a stále trvajícím. Jinými slovy: tato milost je stále živá a účinná. Slova "milost" a "přístup" vzájemně souvisí: i přijetí u krále bylo považováno za milost. Tato milost rodí naději, že jednou bude naše přátelství s Bohem dokonce prozářeno září slávy (sláva je ve starozákonním chápání plným a mocným projevem Boží přítomnosti; o Boží slávě hovoří 1,23; 3,23). Díky Kristu můžeme směřovat k té slávě, od které jsme jako hříšníci byli daleko (Ř 3,23). A tím se můžeme dokonce chlubit: je zarážející, že Pavel mluví pozitivně o chlubení, které v předchozích verších paušálně

odsoudil (2,17.23; 3,27; 4,2). Očividně se jedná o jinou chloubu, která se neopírá o vlastní skutky a schopnosti, ale o Boží dar: touto chloubou člověk uznává Boží dar, svoji závislost na něm. Není to tedy chlouba jako projev pýchy a soběstačnosti. Předmětem chlouby je naděje na slávu.

5. Tato naděje nezklame, protože není prázdným lidským doufáním, založeným na pouhém přání. Je to naděje postavena na solidních základech: nejen na teoretickém, rozumovém uznání Boží lásky k nám (i to je podstatné), nejen na důkazu této lásky na kříži (ačkoli i to je důležité: v. 6-8), ale také na vnitřní jistotě, že Bůh nás miluje. Tato láska není tedy jen mimo nás (objektivně), ale také v nás (subjektivně), díky Duchu svatému. Objektivní Boží čin se tak zvnitřňuje, zpřítomňuje v srdci. Duch svatý přítomný v našem srdci nás ujišťuje o Boží lásce tím, že připomíná největší a nejkrajnější projev Boží dobroty: Boží Syn zemřel za nás, když jsme byli slabí a hříšní, když jsme dokonce odporovali Bohu (v. 6). Je to Boží láska vylita: toto sloveso označuje určitou velkorysost, "marnotratnost" dávání (viz Tt 3,6: "Bohatě na nás vylil svého Ducha").

6-8. Zde je láska Boží spíš vyprávěna, než definována. V těchto verších se ukazuje nadměrnost a nepodmíněnost Boží dobroty k nám. Pavlovu argumentaci bychom mohli shrnout takto:

1) Lidská láska dá život nanejvýš za dobrého člověka

2) Kristus nezemřel však za dobré lidi, ale za zlé, vzpurné, které "si nic takového nezasloužili"

3) Proto je Boží láska daleko větší a hlubší než největší láska lidská

Kristus zemřel za bezbožníky (toto je výrazně negativní označení, viz 4,5), za slabé, tzn. za lidi neschopné konat dobro (dobro v očích Božích). Pavel tak zdůrazňuje, že Boží láska přišla k nám, když jsme byli zcela bezmocní, neschopni se vymanit z beznadějně a neřešitelné situace. Jeho láska k nám byla nezasloužená (vždyť jsme byli bezbožní, bez Boha a proti Bohu!), nezaplacená (vždyť jsme byli "slabí", neschopní něco takového získat). Za povšimnutí stojí to, že je to láska Otce (on dokazuje svoji lásku, v. 8), Syna (on zemřel za hříšníky, v. 6-8), Ducha (láska je vylita skrze něj, v. 5): celá Trojice ukazuje tak svoji lásku k člověku, každá osoba zvlášť a zároveň společně (Kristův kříž je tím místem, kde se vylévá láska Trojice). Láska až do krajnosti je odpověď na lidské nepřátelství vůči Bohu!

K evangeliu:

Obyčejné setkání plné překvapujících zvrátů. Takto bychom mohli charakterizovat tento příběh, který ukazuje cestu konkrétního člověka k víře: jeho hledání, uvěření a apoštolát, který povede k získání dalších lidí pro Krista.

Pro větší přehlednost můžeme rozdělit perikopu na: úvod (5), první děj (6-26: a) o živé vodě (6-15), b) o pravém uctívání (16-26)), druhý děj (27-38) a závěr (39-42).

Pod tlakem farizeů Ježíš opouští Judsko a vydává se do Galileje. Cestou musí projít Samařskem: slovo "musí" máme chápat teologicky (tj. nemusí z praktických důvodů, ale protože Bůh tak stanovil, viz 3,14: musí být vyvýšen Syn člověka; 3,30: on musí růst, já se však menšit). Samaritáni pocházeli z obyvatelů Galileje, kteří se v osmém století smísili s příslušníky cizích národů zde deportovaných Asyřany. Uznávali jen Pentateuch a chrám na hoře Garizim (tam bylo proneseno požehnání nad Izraelem - Dt 11,29; Samaritáni tedy neputovali do Jeruzaléma). Jejich synkretické náboženství bylo směsicí Mojžíšského zákona a cizích kultů.

Výklad jednotlivých veršů

5. Ježíš, unaven cestou (je skutečným člověkem!), se posadí u Jákobovy studny. Podle židovské legendy z této studny vyprýštila voda v hojnosti, bohatě přetékající. Studna je symbolem života, protože dává nepostradatelnou vodu. Už od prvních slov vyprávění nám tento symbol předznamenává obsah následného rozhovoru.

7. Navázat rozhovor se ženou, navíc se Samaritánkou, bylo zcela nemyslitelné (Samaritáni byli odpadlíci, vyznavači cizích bohů: právě tak na ně pohlíželi pravověrní Židé). Ježíš překračuje diskriminaci, rozdělení mezi lidmi: prosí ženu o vodu. V jeho prosbě však můžeme vytušit něco hlubšího, jak nám ukážou následující slova.

10. Jeho prosba má vyvolat její prosbu o vodu živou ("Kdybys znala Boží dar a věděla, kdo ti říká: 'Dej mi napít,' spíše bys ty poprosila jeho, aby ti dal živou vodu"). Slova "dej mi napít" tak prozrazují žízeň, která je spíš žízni po její žízni. Ježíš žízni: podobně i Otec žízni po člověku (hledá ty, kdo ho uctívají v Duchu a v Pravdě: tak v. 23 doslova).

11. Samaritánka nerozumí Ježíšovým slovům a ptá se: Odkud chceš vzít živou vodu? Otázka "odkud" zaznívá nejednou u Jana (7,28; 8,14; 19,9). Čtenář ví, že tato voda vytryskne z Kristova probodeného boku (19,34): Ježíš dává svůj život na kříži, abychom mohli mít vodu života.

12. "Jsi snad větší než Jákob?" Janovo evangelium ukazuje, že Ježíš je větší než Abrahám (8,53), než Mojžíš (1,17; 6,32), než Jákob: je zkrátka nadřazený praotcům.

13. Kdo se napije této vody, bude mít opět žízeň. Něco podobného je řečeno o maně (6,49). Teprve Ježíš přináší pravou vodu, skutečnou manu: s ním nadešla doba naplnění.

14. Voda darovaná Kristem se stane pramenem tryskajícím k životu věčnému: už teď, ne po smrti. Tato voda není stojatá, ale tryskající, živá, svěží. I SZ zná Boha jako pramen živé vody (Jer 2,13). V NZ se však samotný věřící stává tím pramenem! Jak chápat symbol vody? Existují dva možné výklady:

1) voda jako symbol zjevení, Božího slova (takto Židé vykládali Iz 12,3; viz také Iz 55,1: "Všichni, kdo žízníte, pojdte k vodám, i ten, kdo peníze nemá. Pojdte, kupujte a jezte, pojdte a kupujte bez peněz a bez placení víno a mléko!" Následná slova, Iz 55,3, ospravedlňují tento výklad, protože mluví o naslouchání Božím slovům.). V tomto smyslu zřejmě pochopila i Samaritánka symbol vody života, protože v 4,25 mluví o Mesiáši, který oznámí všechno.

2) voda jako symbol Ducha (7,37-39): "Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, 'proud živé vody poplyne z jeho nitra', jak praví Písmo." To řekl o Duchu, jež měli přijmout ti, kteří v něj uvěřili."

Nemusíme se rozhodnout mezi jedním či druhým výkladem: oba jsou přijatelné. Vždyť Duch přináší zjevení: on je Duchem pravdy, zjevení (14,17; 15,29), a přivádí k Ježíši - Pravdě (14,6).

15. Žena však nerozumí Ježíšovým slovům.

16-19. Protože ona chápe jeho slova přízemně a vidí v něm jen obyčejného člověka, Kristus změnil náhle téma: "přiveď svého muže". Tím se obsah rozhovoru náhle přesune na minulost Samaritánky, která posléze rozpozná v Kristu proroka. On jí tímto způsobem pozvedl k hlubšímu chápání: v něm teď nevidí jen člověka, ale proroka.

20. Žena vytušila, že před ní stojí duchovní autorita, proto začíná mluvit o náboženských skutečnostech: Naši předkové uctívali Boha na této hoře.

21-23. Ježíš jí na to odpovídá, že je třeba uctívat v Duchu a v Pravdě. Duch zde neznamena srdce, nitro člověka (tj. uctívání v srdci jako protiklad k uctívání vnějším způsobem: na hoře Garizim či v Jeruzalémě). A pravdou nemáme rozumět upřímnost, pravost, jako kdyby uctívání v SZ nebylo pravé. Duchem máme chápat samotný Duch Boží a Pravdou Ježíšovo slovo, jeho zjevení. Uctívání má být v Duchu, sdělujícím Pravdu. Vidíme tedy, že se dostáváme opět k významu vody, symbolizující Ducha Pravdy. Duch a Pravda jsou dva pojmy, které vyjadřují totéž z jiného úhlu (hendiadys: skrze dva pojmy jedna skutečnost). Kristus-Pravda je pravým chrámem nového kultu, je novým duchovním chrámem. Toto uctívání je tedy podmíněné darem živé vody: dvě hlavní témata rozhovoru (voda života a uctívání v Duchu) se tím spojují.

24. Bůh je Duch - není to definice Boží podstaty, ale vyjádření Božího působení na člověka: Bůh je Duch, protože dává Ducha (podobné označení Boha najdeme v 1 Jan 1,5; 4,8; způsob výkladu je stejný: Bůh je láska, tj. miluje člověka). On dává Ducha, vodu živou, aby bylo možné ho uctívat v Duchu a Pravdě.

25. Samaritánka ještě nepochopila, že Ježíš je tím Mesiášem, který dává vodu života, a zmíní, že očekává jiného Mesiáše (Samaritáni jej označovali slovem Taheb).

26. Kristus jí jasně říká, že on je tím Mesiášem. Jeho "Já jsem" ještě nemusíme chápat jako narážku na starozákonní "Já jsem, který jsem". Na tomto místě pouze přitakává, že je Mesiášem: zjevuje se postupně.

28. Samaritánka spěchá do města. Nechává džbán u Ježíše: symbolicky se snad tím naznačuje, že ona teď počítá jen s ním, od něj čerpá vodu živou.

29. Evangelizovaná nyní sama evangelizuje!

31-34. Na výzvu učedníků, aby něco pojedl, Kristus odpovídá, že má jiný pokrm: tím pokrmem je Otcova vůle (Jan 6,38.39: Sestoupil jsem z nebe, ne abych činil vůli svou, ale abych činil vůli toho, který mě poslal; a jeho vůle jest, abych neztratil nikoho

z těch, které mi dal). Podobná slova najdeme v rozhovoru s ďáblem na poušti: člověk nežije jen chlebem, ale Božím slovem (Mt 4,4).

35-38. Symbol žně se vyskytuje také v Mt 9,37-38 ("Tehdy řekl svým učedníkům: 'Žeň je velká, dělníků málo.' Proste proto Pána žně ať vyšle dělníky na svou žeň!"). O radosti ze žně mluví Ž 126,5-6 ("Ti, kdo v slzách sejí, s plesáním budou sklízet. S pláčem nyní chodí, kdo rozsévá, s plesáním však přijde, až ponese snopy."). Ježíš je rozsévač i žnec.

39-41. Samaritáni nejprve uvěřili pro slovo té ženy. Pak však poznali a uvěřili pro samotné Kristovo slovo. Jejich víra se teď opírala o Krista, ne o svědectví té ženy. Získáním Samaritánů se dovršuje dílo Otcovo, kvůli kterému byl Kristus poslán (verš 34).

42. A nakonec Samaritáni evangelizují samotnou evangelizátorku! V Kristu rozpoznali Spasitele světa: není to jen národní Mesiáš, kterého očekávali, ale Spasitel celého světa.

K úvaze

"Kdybys znala Boží dar, prosila bys ty jeho." Jak prosté. Prostším způsobem to snad Ježíš ani nemohl podat. A je to tak prosté a jednoduché, že by to ani nepotřebovalo dalších komentářů. Co je jednoduššího, než toužit a prosit. Nakolik je to prosté, natolik je to těžké: aspoň někdy. Možná jsme prožívali "hlubokou touhu" v určitém úseku svého života (po konverzi, či po "druhém obrácení"), nyní však vše je zasypané pískem stereotypního praktikování, pravidelností duchovního života, nebo rezignovaností.

Je těžké toužit a prosit, a nejtěžší je toužit po Daru, který nám chce dát Kristus. To velmi zřetelně vidíme na příkladu Samaritánky. Kristovu nabídku pochopí úplně jinak, a proto vysloví sice prosbu, ale o ...hmotnou vodu. Občas se jí podobáme. Ne v tom, že bychom Pána žádali o vodu: spíš v tom, že prosíme o hmotné dary, o vyřešení svých malých velkých starostí, o úspěšné zvládnutí zkoušky ve škole. Ne že bychom neměli prosit o takové věci. Problém je spíš v tom, že nemáme prosit jen o takové záležitosti, ba dokonce ne především o tyto. Kristus nabízí něco víc. Ale toto hned nepochopíme, spíš časem: jako ta Samaritánka. Kristus nás proto oslovuje stále znovu, aby nám dal pochopit, kdo je ten, který s námi mluví, a jak velký dar nabízí. Podobně jednal s onou ženou ze Samařska. Tak začínáme trochu víc chápat, kdo on je: chápeme, že dává i jiné dary. Pomalu nám svítá, že nabízí jiný život, na který jsme zvyklí z běžného stereotypu. Začínáme se na orientovat na "intelektuální" chápání víry, na theologizování. I to můžeme vidět na Samaritánce ("vidím, že jsi prorok ... říkali nám, že máme uctívat Boha na této hoře ... víme, že má přijít Mesiáš"). To je druhý stupeň našeho vztahu ke Kristu. Vyznačuje se zájmem o pochopení Bible, liturgie, teologie. Člověk hledá theologickou literaturu, chodí na přednášky, přemýšlí o duchovních věcech. Vztah ke Kristu je spíš rozumový, intelektuálně-teologický. Ani to není špatné. Špatné je na tom ustrnout a nepokročit dál. Skoro by se dalo říct, že takový člověk ani nemůže za to, že nehledá něco víc. Kdyby totiž věděl, kdo je Kristus, a kdyby znal dar, který nabízí, prosil by jej o to. Potíž je v tom, že to nezná, a proto ani o to neprosí. Smutné je ovšem to, že si třeba myslí, že Krista zná, a ve skutečnosti

jej ještě nepoznal takového osobně: zná ho jen z doslechu, podobně jako ti Samaritáni, kteří zpočátku v něj uvěřili jen pro slovo té ženy. Později však ho poznali osobně a uvěřili na základě slova, které slyšeli od něj samotného. Navázali tak s ním bezprostřední vztah.

Takový vztah můžeme navázat jen tehdy, když nám Kristus sám vyjde vstříc, když nám dá postřehnout, "kdo je, a jaký dar nabízí". A jak? Tím, že se nám dá poznat a řekne: "Já jsem to. Ten, kterého očekáváš a hledáš: v pojmech, v teologii, v hmotných či duchovních darech. Je zde před tebou a mluví s tebou. Nemusíš očekávat jiného. Já jsem tou vodou živou, ve které najdeš všechno, co hledáš, ba ještě víc. Můžeš se mnou mít osobní vztah: nemusím být pro tebe jen "automatem na splnění chvilkového rozmaru", záchranářem v nouzových situacích, teologickým pojmem. Mohu být pro tebe živou osobou, přítelem. Dobrým přítelem, který dává dobrý dar: vodu života."

Pane, ukaž se nám a jako první se ujmi slova - ty, který prosíš o trochu vody, a přitom nabízíš jedinečnou živou vodu. Postupně nás odvracej od všech povrchních tužeb a zalíbení, které nás ovládají. Vyhlub v nás propast a vyplň ji touhou, vzbud' v nás žízeň a svými dary nás přitáhni k sobě. Rozšiř naše srdce a dej, ať tě očekává a po tobě touží.

Volej nás k sobě, abychom mohli pít živou vodu, která vyvěrá z tebe, živého pramene! Kéž se můžeme opájet tvou nevýslovnou sladkostí. Pane, ty jsi oním pramenem, po němž věčně toužíme. U tebe můžeme neustále tišit svou žízeň. Kriste, náš Pane, dávej nám tuto vodu stále, aby se i v nás stala pramenem živé vody, který prýští do věčného života!

Jistě prosím o něco velikého. Ale ty, Králi slávy, veliké věci umíš dávat a také je slibuješ. Nic není větší než ty: dal ses nám a vydal ses pro nás. Proto tě prosíme: dej, abychom nehledali nic jiného než tebe. Ty jsi pro nás vším: naším životem, naším světlem, naší spásou, naším pokrmem, naším nápojem i naším Bohem.

K reflexi

1. Jaký je můj vztah k Bohu, když se nacházím v krizové situaci?
2. Za koho se považuji před Bohem? Za pouhého hříšníka?
Co to pro mě znamená, že jsem ospravedlněný?
3. O co prosím Boha nejčastěji?

TEXTY K ROZJÍMÁNÍ NA TENTO TÝDEN

PONDĚLÍ

2 Král 5,1-15a

Náman, velitel vojska aramejského krále, byl u svého pána vlivným mužem a váženým pro vítězství, které Hospodin popřál skrze něj Aramejcům, ale byl malomocný. Když jednou Aramejci vyšli v houfech k nájezdu, zajali z izraelské země malou dívku, která se stala služkou u Námanovy ženy. Řekla své paní: „Kéž by byl můj pán u proroka v Samaří, ten by ho zbavil jeho malomocenství.“ Náman to šel oznámit svému pánu: „Tak a tak mluvila dívka z izraelské země.“ Aramejský král řekl: „Nuže, jdi tam, pošlu dopis izraelskému králi.“ Náman šel a vzal s sebou deset talentů stříbra, šest tisíc šiklů zlata a desatero svátečních šatů a přinesl izraelskému králi dopis tohoto znění: „Zároveň s tímto dopisem posílám k tobě svého služebníka Námana, abys ho zbavil malomocenství.“ Když izraelský král dopis přečetl, roztrhl svůj šat a zvolal: „Copak jsem Bůh, abych rozhodoval o životě a smrti, že ke mně posílá člověka, abych ho zbavil malomocenství? Je zřejmé, sami to vidíte, že hledá proti mně záminku!“ Když se Elizeus dozvěděl, že si izraelský král roztrhl šat, poslal k němu vzkaz: „Proč sis roztrhl šat? Ať přijde ke mně a pozná, že je v Izraeli prorok.“ Náman tedy přijel se svým spřežením a vozem a zastavil se u dveří Elizeova domu. Elizeus poslal k němu posla se vzkazem: „Jdi se umýt sedmkrát v Jordáně a tvé tělo se obnoví; jdi a budeš čistý!“ Náman se rozhněval a odcházel se slovy: „Řekl jsem si: Jistě mi vyjde vstříc a osobně přede mnou bude vzývat jméno Hospodina, svého Boha, vztáhne ruku k nemocnému místu a zbaví mě malomocenství. Copak nejsou lepší Abana a Parpar, řeky damašské, než všechny vody izraelské? Nemohl bych se umýt v nich, abych byl čistý?“ Obrátil se s hněvem a odcházel. Tu přistoupili jeho služebníci a domlouvali mu: „Otče, kdyby ti prorok nařídil něco nesnadného, neudělal bys to? Tím spíše, když ti řekl: Umyj se a budeš čistý!“ Sestoupil tedy a ponořil se do Jordánu sedmkrát podle nařízení Božího muže a jeho tělo se obnovilo jako tělo malého dítěte a byl čistý. Náman se vrátil k Božímu muži s celým svým doprovodem, stanul před ním a řekl: „Hle, už vím, že není Boha po celé zemi, jen v Izraeli.“

Lk 4,24-30

Když přišel Ježíš do Nazareta, řekl lidu v synagoze: „Amen, pravím vám: Žádný prorok není vítaný ve svém domově. Říkám vám podle pravdy: Mnoho vdov bylo v izraelském národě za dnů Eliášových, kdy se nebe zavřelo na tři léta a šest měsíců a nastal velký hlad po celé zemi; ale k žádné z nich nebyl poslán Eliáš, jen k vdově do Sarepty v Sidónsku. A mnoho malomocných bylo v izraelském národě za proroka Elizea, ale nikdo z nich nebyl očištěn, jenom Náman ze Sýrie.“ Když to slyšeli, všichni v synagoze vzplanuli hněvem. Zvedli se, vyhnali ho ven z města a vedli až na sráz hory, na níž bylo vystavěno jejich město, aby ho srazili dolů. On však prošel jejich středem a ubíral se dál.

Komentář: 2 Král 5,1-15a

Mnohokrát jsou uzdraveni ti, kdo „s námi nechodí“. Často se Boží přízně dostává těm, u kterých bychom to nečekali. Právě Náman je pro ně vzorem víry. Příklad i pro mě!

ÚTERÝ

Dan 3,25.34-43

Azariáš povstal a takto se modlil. Otevřel svá ústa uprostřed ohně a řekl: „Pane, nevzdávej se nás navždy pro své jméno! Neruš svoji smlouvu, nevzdaluj od nás své milosrdenství pro Abraháma, svého miláčka, pro Izáka, svého služebníka, a Izraele, svého svatého, jimž jsi slíbil, že jejich potomstvo rozmnožíš jako hvězdy nebes, jako písek na mořském břehu. Ach, Pane, malými jsme se stali před všemi národy, pokořeni jsme dnes na celé zemi kvůli svým hříchům! Nemáme v tento čas ani hlavu, ani proroka, ani vůdce. Není celopal, žertva, nekrvavá oběť, ani kadidlo, nemáme místo, kam bychom přinesli před tebe své prvotiny a našli milosrdenství. Přijmi nás aspoň pro zkroušenou mysl a pokoru ducha! Jako celopal beranů a býků, jako desetitisíce tučných beránků, tak ať je dnes před tebou naše oběť, ať se ti líbí, že tě zcela následujeme, aby nebyli zklamáni ti, kteří doufají v tebe. Celým srdcem tě nyní následujeme a bojíme se tě, hledáme tvou tvář, abys nás nezahanbil. Jednej s námi podle své laskavosti, podle množství svého milosrdenství. Vysvobod' nás svou podivuhodnou mocí, dej slávu svému jménu, Pane!“

Mt 18,21-35

Petr přistoupil k Ježíšovi a zeptal se: „Pane, kolikrát mám odpustit svému bratru, když se proti mně prohřeší? Nejvíc sedmkrát?“ Ježíš mu odpověděl: „Neříkám ti nejvíc sedmkrát, ale (třeba) sedmdesátsedmkrát. Nebeské království se podobá králi, který chtěl provést vyúčtování se svými služebníky. A když s vyúčtováním začal, přivedli mu jednoho dlužníka, u kterého měl deset tisíc hřiven. Protože (dlužník) neměl čím zaplatit, pán rozkázal prodat ho i se ženou a dětmi a se vším, co měl, a tím zaplatit. Tu mu ten služebník padl k nohám a na kolenu prosil: `Měj se mnou strpení, a všechno ti zaplatím!' A pán se nad tím služebníkem smiloval, propustil ho a dluh mu odpustil. Sotva však ten služebník vyšel, potkal se s jedním ze svých druhů ve službě, který mu byl dlužen sto denárů. Začal ho škrtit a křičel: `Zaplať, co jsi dlužen!' Jeho druh padl před ním na kolena a prosil ho: `Měj se mnou strpení, a zaplatím ti to!' On však nechtěl, ale šel a dal ho zavřít do vězení, dokud dluh nezaplatí. Když jeho druhové ve službě viděli, co se stalo, velmi se zarmoutili. Šli a všechno to pověděli svému pánovi. Tu si ho pán zavolal a řekl mu: `Služebníku ničemný! Celý dluh jsem ti odpustil, protože jsi mě prosil. Neměl ses tedy i ty smilovat nad svým druhem, jako jsem se smiloval já nad tebou?' A jeho pán se rozhněval a dal ho mučitelům, dokud by nezaplatil celý dluh. Tak bude jednat s vámi i můj nebeský Otec, jestliže každý svému bratru ze srdce neodpustíte.“

Komentář: Dan 3,25.34-43

V Azariášově modlitbě se tolikrát vyskytuje slovo „milosrdenství“! Jsem schopen z toho vyvodit důsledky a sám se snažit o milosrdenství k druhým?

STŘEDA

Dt 4,1.5-9

Mojžíš řekl lidu toto: „Nyní, Izraeli, poslouchej nařízení a ustanovení, které vás učím zachovávat, abyste žili a šli obsadit zemi, kterou vám chce dát Hospodin, Bůh vašich otců. Hleď, naučil jsem vás nařízením a ustanovením, jak mně to nařídil Hospodin, můj Bůh, abyste podle nich jednali v zemi, do níž chcete vejít a obsadit ji. Zachovávejte je a plňte, neboť tak budete v očích národů moudří a rozumní: uslyší o všech těchto nařízeních a řeknou: Skutečně moudrý a rozumný je tento velký národ! Neboť kde je tak velký národ, jemuž by byli bohové tak blízko, jako je Hospodin, náš Bůh, kdykoli ho vzýváme. A kde je tak velký národ, který by měl spravedlivá nařízení a ustanovení, jako je celé toto zákonodárství, které já vám dnes prohlašuji! Jen si dej pozor a buď na sebe velmi dbalý, abys nezapomněl po všechny dny svého života na události, které viděly tvé oči. Ať nevymizí z tvé mysli a nauč jim své syny a syny svých synů!“

Mt 5,17-19

Ježíš řekl svým učedníkům: „Nemyslete, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky. Nepřišel jsem je zrušit, ale naplnit. Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se to všecko nestane. Kdyby tedy někdo zrušil jedno z těchto přikázání – a třebaš i to nejmenší – a tak učil lidi, bude v nebeském království nejmenší. Kdo se však bude jimi řídit a jim učit, bude v nebeském království veliký.“

Komentář: Dt 4,1.5-9

Tím víc dnes, v době novozákonní, mohu zajásat! Vždyť které náboženství vyznává skutečnost tak velikou, že se Bůh stává člověkem, abychom mohli žít s Ním a v Něm!

ČTVRTEK - Slavnost sv. Josefa

2 Sam 7,4-5a.12-14a.16

Hospodinovo slovo se ozvalo k Náatanovi: „Jdi a řekni mému služebníkovi Davidovi: Tak praví Hospodin: Až se naplní tvé dny a uložíš se ke svým otcům, vzbudím po tobě potomstvo, které vzejde z tvých útrob, a upevním jeho království. Postaví dům mému jménu a já upevním jeho královský trůn navěky. Já mu budu otcem a on mi bude synem. Tvůj dům a tvé království potrvá přede mnou navěky, tvůj trůn bude pevný navždy.“

Lk 2,41-51a

Ježíšovi rodiče putovali každý rok do Jeruzaléma na velikonoční svátky. Když mu bylo dvanáct let, vydali se tam na svátky jako obvykle. A když ukončili sváteční dni a vraceli se domů, zůstal chlapec Ježíš v Jeruzalémě, a jeho rodiče to nezapozorovali. V domnění, že je ve skupině (poutníků), ušli den cesty; teprve potom ho hledali mezi příbuznými a známými. Když ho nenašli, vrátili se do Jeruzaléma a hledali ho. Po třech dnech ho našli v chrámě, jak sedí uprostřed učitelů, poslouchá je a dává jim otázky. Všichni, kdo ho slyšeli, žasli nad jeho chápavostí a nad jeho odpověďmi. Když ho (rodiče) uviděli, celí se zarazili a jeho matka mu řekla: „Dítě, proč jsi nám to udělal? Hle, tvůj otec i já jsme tě s bolestí hledali.“ Odpověděl jim: „Proč jste mě hledali? Nevěděli jste, že já musím být v tom, co je mého Otce?“ Ale oni nepochopili, co jim tím chtěl říci. Potom se s nimi vydal na zpáteční cestu, šel do Nazareta a poslouchal je.

Komentář: Lk 2,41-51a

Josef s Marií hledali s bolestí Ježíše. Kéž svou blízkostí doprovázejí všechny, kdo prožívají se svými dětmi bolesti a trápení i všechny, kdo hledají Boha!

PÁTEK

Oz 14,2-10

Toto praví Hospodin: „Vrať se, Izraeli, k Hospodinu, svému Bohu, neboť jsi padl pro svou nepravost. Vezměte s sebou slova (modlitby), a obraťte se k Hospodinu; řekněte mu: Odpusť každou nepravost a laskavě přijmi, když ti budeme obětovat plod svých rtů. Asýrie nás nezachrání, na koně nevsedneme, nebudeme již říkat: `Bohové naši!' dílu svých rukou, poněvadž sirotek najde u tebe slitování. Zhojím jejich zradu, milovat je budu velkodušně, neboť můj hněv se od nich odvrátí. Rosou budu Izraeli, vykvete jak lilie a jak Libanon vyžene své kořeny. Rozprostřou se jeho ratolesti, jak oliva se bude skvívat, jak Libanon bude vonět. Vráti se a v mém stínu budou bydlet, obilí budou pěstovat, vyraší jak réva, budou mít věhlas jak libanonské víno. K čemu budou Efraimu modly? Vyslyším ho, shlédnu na něj, jsem zeleným cypřišem, ode mě je tvůj plod. Kdo je moudrý, kéž tomu porozumí, kdo má důvtip, ať to pozná! Přímé jsou Hospodinovy cesty, spravedliví po nich krácejí, bezbožní však na nich padnou.“

Mk 12,28b-34

Jeden z učitelů Zákona přistoupil k Ježíšovi a zeptal se ho: „Které přikázání je první ze všech?“ Ježíš odpověděl: „První je toto: `Slyš, Izraeli! Hospodin, náš Bůh, je jediný Pán. Proto miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší, celou svou myslí a celou svou silou.' Druhé je toto: `Miluj svého bližního jako sám sebe.' Žádné jiné přikázání není větší než tato.“ Učitel Zákona mu na to řekl: „Správně, Mistře, podle pravdy jsi řekl, že on je jediný a není jiného kromě něho a milovat ho celým srdcem, celým rozumem a celou silou a milovat bližního jako sám sebe je víc než všechny oběti a dary.“ Když Ježíš viděl, že (učitel Zákona) odpověděl rozumně, řekl mu: „Nejsi daleko od Božího království.“ A nikdo se už neodvážil dát mu nějakou otázku.

Komentář: Oz 14,2-10

I my máme často sklon zbožňovat „díla svých rukou“. Přitom schovat se do stínu, který poskytuje Bůh, je dnes stejně osvěžující jako tenkrát v pouštním vedru.

SOBOTA

Oz 6,1-6

Vraťme se k Hospodinu: on (nás) rozdrásal a on nás uzdraví, on (nás) zranil a on nás obváže! Po dvou dnech nám vrátí život, třetího dne nás vzkřísí, před jeho tváří budeme žít. Poznávájme Hospodina, snažme se ho poznat! Jako jitřenka jistě vysvitne, přijde k nám jako déšť raný, jako déšť pozdní, který zavlaží zemi. Co mám dělat s tebou, Efraime, co mám dělat s tebou, Judo? Vaše láska je jako ranní mráček, jako rosa, která záhy mizí. Proto jsem je otesával skrze proroky, zabíjel slovy svých úst, ale má spravedlnost vyjde jak světlo, protože chci lásku, a ne oběť, poznání Boha (chci) víc než celopaly.

Lk 18,9-14

Některým lidem, kteří si na sobě zakládali, že jsou spravedliví, a ostatními pohrdali, řekl Ježíš toto podobenství: „Dva lidé šli do chrámu, aby se modlili; jeden byl farizeus a druhý celník. Farizeus se postavil a modlil se v duchu takto: `Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé: lupiči, podvodníci, cizoložníci nebo i jako tamhleten celník. Postím se dvakrát za týden, odvádím desátky ze všech svých příjmů.' Celník však zůstal stát vzadu a neodvažoval se ani pozdvihnout oči k nebi, ale bil se v prsa a říkal: `Bože, buď milostiv mně hříšnému!' Říkám vám: Celník se vrátil domů ospravedlněn, ne však farizeus. Neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížěn, a kdo se ponižuje, bude povýšen.“

Komentář: Oz 6,1-6

Důraz na lásku a radost z návratu k Hospodinu ať mě provází v tyto postní dny. Jinak moje „sebezápory“ mohou být falešné...